

บทที่ ๗

องค์ประกอบแห่งความสำเร็จของละครโทรทัศน์ชุด "คู้กรรม"
จากความคิดเห็นของผู้รับสาร

ในบทที่ ๕ และ ๖ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงปริบทของละครโทรทัศน์ชุด "คู้กรรม" ทางด้านผู้ส่งสาร และวิเคราะห์ตัวบทเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและค่านิยมของสังคมไทยในละครโทรทัศน์ชุดนี้ไปแล้ว ตามลำดับ ดังนั้นเพื่อที่จะให้การศึกษาครั้งนี้ครบกระบวนการตามที่ควรจะเป็นในการศึกษาทางด้านสื่อสารมวลชน ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในช่วงปีที่ผ่านมา เพราะเป็นสิ่งที่ฝ่ายผู้รับสารทั้งหลายให้ความสนใจกันอย่างมาก การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะอาศัยข้อมูลจากบทวิจารณ์และการอภิปรายที่จัดขึ้นเกี่ยวกับเรื่อง "คู้กรรม" รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิจารณ์อีก ๕ ท่าน ผู้ซึ่งได้อ่านทั้งนวนิยายเรื่อง "คู้กรรม" และได้ชมละครโทรทัศน์ชุด "คู้กรรม" ในครั้งล่าสุดนี้ด้วย

จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดสรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างสูงมีทั้งสิ้น ๖ ประการ คือ

๑. บทประพันธ์ กล่าวคือ ละครโทรทัศน์ชุด "คู้กรรม" สร้างจากบทประพันธ์ที่มีชื่อเสียงอย่างมากและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี กล่าวได้ว่า นวนิยายเรื่อง "คู้กรรม" นี้ ได้รับความนิยมจากผู้อ่านสูงกว่านวนิยายเรื่องอื่น อภิลักษณ์ ศิริวิวัฒน์ (๒๕๓๓) ได้แสดงความคิดเห็นถึงการเลือกนวนิยายเรื่อง "คู้กรรม" มาผลิตซ้ำในครั้งนี้อยู่ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ว่า "...การเลือกเรื่องที่เป็นที่รู้จักกันดี และผู้เขียนมีชื่อเสียงเป็นที่คุ้นเคยของนักอ่านและคนดูละครโทรทัศน์ เป็นหลักประกันขั้นต้นว่า เมื่อสร้างละครไปแล้ว โอกาสที่กลุ่มแฟน ๆ จะดูละครเรื่องนี้ซ้ำอีก ย่อมมีอยู่สูง..." ดังนั้นกลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์ชุด "คู้กรรม" ในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งจึงมาจากผู้ที่ชื่นชอบคู้กรรมในฐานะนวนิยายมาก่อน ตั้งแต่ครั้งที่คู้กรรมได้รับการตีพิมพ์ลงในนิตยสาร และตีพิมพ์รวมเล่มจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

๒. สำนวนภาษา ทมยันตีเป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างดีเยี่ยมในการบรรยายและในบทสนทนา ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ เห็นอกเห็นใจตัวละคร และเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ ยุธจักร บณลนิต (สัมภาษณ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔) ได้กล่าวถึงสำนวนภาษาของทมยันตีในคຸ່งกรรมไว้ว่า

...ความเก่งของทมยันตีอยู่ที่การที่เขาสามารถใช้ภาษา... เพราะฉะนั้นเวลาที่เขาอธิบายมันจึงเห็นได้ชัด สิ่งที่เขาอธิบายได้ชัดเจนก็คือความรู้สึกของตัวละคร ความรู้สึกของตัวละครมันจะออกมาเป็นระยะๆ มันทำให้เรารู้ว่าตัวละครคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ซึ่งมันจะเป็นความรู้สึกที่ขัดแย้งกับการกระทำเป็นระยะ ทีนี้เราก็จะเข้าใจว่าทำไมตัวละครทำอย่างนี้แต่คิดอีกอย่าง เขามีวิธีอธิบายความรู้สึกของตัวละครได้ชัด แล้วมันก็น่ามอง เขาใช้ภาษาที่มันอ่านง่าย ตรงไปตรงมา แล้วก็ชัดเจน แต่ว่าให้อารมณ์ความรู้สึกมาก เพราะฉะนั้นเรื่องของทมยันตีเมื่อไหร่ที่มันถึงจุดสะเทือนใจ เขาก็สามารถทำให้คนเข้าใจอารมณ์อันสะเทือนใจได้มากกว่านักเขียนอื่นๆที่แต่งเรื่องทำนองเดียวกัน คือ เรื่องพระเอกตายนางเอกตาย...

นอกจากนี้ ประคอง เจริญจิตกรรมยังได้กล่าวถึงเรื่องของสำนวนภาษาไว้ในการอภิปรายเรื่อง "คຸ່งกรรม : รักระหว่างรบ" ว่า

...อีกประการหนึ่งที่ทำให้ "คຸ່งกรรม" ประทับใจคนดู นอกจากการสร้างตัวละครแล้ว คือเรื่องของสำนวน เราต้องยอมรับว่าทมยันตีเป็นผู้เขียนที่มีสำนวนที่ดี อย่างเราจะเห็นได้ว่ามีการวางแผนไว้ มีการตั้งชื่อนางเอก "อังคณาสิน" ให้ตรงกับคำแปลว่าพระอาทิตย์ อันนี้เป็นการตั้งใจมาก มันก็ส่งเสริมให้มีการบรรยายในเรื่องที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านได้ คนดูได้ อย่างเช่นมีตอนหนึ่งที่หลายคนประทับใจอย่างที่สุดนั้นประทับใจ ที่พระเอกเปรียบนางเอกว่าเป็นดวงอาทิตย์ที่อยู่ตรงหน้า แล้วแม่บอกว่าให้มาหาดวงอาทิตย์ที่นั่น "น่าแปลกที่ความหมายของแม่กลับมาตรงกับความหมายของผม ในขณะที่ ดวงอาทิตย์ของผม ฮีเดโกะ ถึงไขว่คว้าก็ทำให้ผมมอดไหม้ ร้อนรุ่ม ถึงหลุดลอยไปไกลผมก็เยือกเย็นทรมาณ

เหมือนกัน บางทีผมอาจจะมอดไหม้ไปจริงๆก็ได้" ซึ่งจุดนี้วางเรื่องให้ผู้อ่านรู้เลยว่าพระเอกจะต้องตาย แล้วก็เป็นการใช้ชื่อตัวละครมาบรรยายเรื่อง เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจตัวละคร...

ในการนำนวนิยายเรื่องคุณกรรมมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ในครั้งนี้ แม้ว่าจะไม่สามารถสื่อถึงความรู้สึกภายในใจของตัวละครได้ชัดเจนเท่ากับคำบรรยายในหนังสือ แต่ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ก็ได้พยายามรักษาสำนวนภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทสนทนาให้คงอยู่ตามบทประพันธ์เดิม ดังนั้นลักษณะของสำนวนภาษาทั้งดงาม ก็น่าใจ จึงยังคงปรากฏอยู่ในละครโทรทัศน์ด้วย ซึ่งนี่เองเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้ได้รับความนิยม

๓. ตัวละคร ตัวละครในเรื่อง "คุณกรรม" โดยเฉพาะตัวพระเอกคือ โกโบริ มีส่วนอย่างมากต่อความดังของละครโทรทัศน์ชุดนี้ ทั้งนี้เพราะโกโบริเป็นตัวละครที่ผู้ชมชื่นชอบอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชมสตรี การที่โกโบริเป็นที่ชื่นชอบอย่างมากรนี้ เนื่องจากว่าโกโบริเป็นตัวละครที่มีลักษณะผิดไปจากผู้ชายไทยตามความเป็นจริง และสำหรับผู้หญิงในสังคมไทยแล้วโกโบริเป็นแบบฉบับของผู้ชายที่ผู้หญิงทุกคนใฝ่ฝันถึง คือ เป็นชายหนุ่มหน้าตาดี จิตใจดี อ่อน อ่อนโยน แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวเป็นที่พึ่งพิงได้ อوبرตัน ศิริยวศักดิ์ (๒๕๓๓) กล่าวถึงภาพของโกโบริในละครโทรทัศน์ชุดนี้ว่า

...โกโบริแสดงด้านที่อ่อนโยนออกมา โดยที่บ่อยครั้งมันคือความขัดแย้งระหว่างความเป็นทหารกับความเปราะบางที่เปี่ยมด้วยอารมณ์ความรู้สึกโกธรและหลง ความรักซึ่งเป็นแกนหลักของเรื่องทำให้เราเห็นด้านที่นุ่มนวลของโกโบริคมชัด เมื่อเทียบกับบทบาทการเป็นทหารที่ออกจะพรั่มว ภาพซ้อนในจุดนี้คือ มุมมองจากผู้หญิงซึ่งปรากฏความรักและหวังใยจากคู่ของตนแทนที่ความอหังการที่เป็นคุณสมบัติของผู้ชายส่วนใหญ่

นอกจากนี้ ประคอง เจริญจิตรกรรม(การอภิปรายเรื่อง"คุณกรรม : รักระหว่างรบ", ๒๕๓๓) ได้กล่าวไว้ว่า

...ผู้แต่งสร้างตัวละครตรงข้ามกับที่มันควรจะเป็น สังคมไทย

เป็นสังคมที่เข้าข้างผู้ชาย...นวนิยายของเราส่วนใหญ่เป็นเรื่องในทำนองที่ผู้หญิงถูกทำร้าย ทำร้ายจิตใจ ทำร้ายอะไรก็ตามแต่ตลอดเวลา พอมารื้อเรื่อง"คฤกรรรม"มันสร้างในทางกลับกัน ผู้ชายกลับถูกทำร้าย ผู้หญิงเป็นฝ่ายแข็งฝ่ายอะไร ผู้ชายเป็นฝ่ายที่ต้องตามง้องอนต่างๆ ตัวละครมีลักษณะที่แตกต่างกัน สังคมไทยเป็นสังคมที่เข้าข้างผู้ชาย เช่น ผู้หญิงทำงานบ้านไม่เห็นมีใครชมเลยแต่ผู้ชายทำนิดหน่อย โอโหผู้ชายคนนี้ดีจัง...ชมแล้ว...เหมือนโกโบริถูกอังคมาลินว่านิดหน่อย ทำร้ายนิดหน่อย ผู้ฟัง ผู้อ่าน หรือผู้ดู จะเข้าข้างและเห็นใจมากกว่าผู้หญิงถูกกระทำ เพราะฉะนั้นในกรณีนี้โกโบริ การสร้างตัวละครอย่างนี้ทำให้ผู้ฟัง ผู้อ่าน ผู้ดู เข้าข้างและเห็นใจโกโบริ เพราะโกโบริเป็นผู้ชายที่ใจดี เหลือเกิน จริงๆแล้วโกโบริไม่ใช่โกโบริหรอก ไม่ใช่ผู้ป่วน แต่โกโบริคนนี้เป็นผู้ชายในอุดมคติที่ผู้หญิงอยากให้มีผู้ชายที่รักตัวอย่างนี้...

จะเห็นได้ว่าการที่ผู้ชมซึ่งเป็นหญิงส่วนใหญ่ชื่นชอบโกโบริ ส่วนหนึ่งเป็นการสะท้อนได้ว่าสังคมไทยไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักในด้านที่เกี่ยวกับสังคมแบบถือชายเป็นใหญ่ ดังนั้นการที่ผู้หญิงไทยชอบผู้ชายอย่างโกโบริจึงเป็นการสะท้อนได้อีกแง่มุมหนึ่ง ถึงความปรารถนาอย่างลับๆของผู้หญิงที่จะมีอำนาจเหนือผู้ชาย สามารถเอาชนะผู้ชายคนหนึ่งได้ ซึ่งก็ไม่ใช่การเอาชนะแบบศัตรู แต่เป็นการที่ผู้ชายยอมทำตามความประสงค์ของผู้หญิงทุกอย่างและความสุขหรือความทุกข์ของเขาก็จะขึ้นอยู่กับเราซึ่งเป็นผู้หญิงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองตัวละครอย่างโกโบริจึงยังอยู่ในความนิยมมาได้ตลอดระยะเวลายาวนาน

นอกจากโกโบริแล้วตัวละครอื่นๆไม่ว่าจะเป็นแม่หรือคุณยายก็มีส่วนทำให้ละครโทรทัศน์และนวนิยายเรื่องคฤกรรรมได้รับความนิยมเช่นกัน ทั้งนี้เพราะตัวละครทั้งสองตัวซึ่งเป็นแม่และยายของอังคมาลิน เป็นตัวละครที่ทำหน้าที่ตามบทบาทตามที่ควรจะเป็น แม่หรือเป็นแม่ที่ทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดปรารถนาให้ลูกสุขสบาย ส่วนคุณยายก็เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถเป็นหลักของครอบครัวได้ คุณหญิงจำนงศรี รัตนะ (การอภิปรายเรื่อง "คฤกรรรม : รักระหว่งรบ", ๒๕๓๓) ได้กล่าวว่า "...ทุกอย่างในเรื่องคฤกรรรม มันก็จะถูกใจคนไทย เพราะจริงๆแล้วนี่คนไทยเป็นคนค่อนข้างจะ...เราสบายกับสิ่งที่ตรงกับบทบาท คุณยายก็เป็นทุกอย่างที่เราอยากให้เป็น คุณแม่ก็เป็น

แบบที่เราอยากให้เป็น..."

จะเห็นได้ว่าจากทรศนะของฝ่ายผู้รับสาร ละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" ประสบความสำเร็จเพราะมันได้เสนองานของตัวละครอย่างโกโบริ ซึ่งเป็นภาพของผู้ชายในอุดมคติของผู้หญิง และแม้จะยกคนขายซึ่งออกมาในเชิงอุดมคติตามที่คนทั่วไปนิยมและชื่นชอบ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการถ่ายทอดค่านิยมในเรื่องลักษณะของผู้ชายและค่านิยมเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมของแม่และยายจากละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" สู่ผู้รับสารส่วนหนึ่งนั้นประสบความสำเร็จ เพราะการที่ผู้ชมส่วนใหญ่ชื่นชอบภาพของตัวละครดังกล่าวและรับว่าเป็นภาพในอุดมคติของพวกเขา ก็เท่ากับว่าผู้ชมได้รับเอาภาพจำลองของแนวคิดที่ตัวละครดังกล่าวถ่ายทอดเข้าไปไว้ในสมองด้วยโดยแทบไม่รู้ตัว

๔. เนื้อเรื่อง กล่าวคือ การที่ละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" ได้รับความนิยมส่วนหนึ่ง เพราะมันเป็นเรื่องราวความรักของชายหญิงเป็นหลักเช่นเดียวกับละครโทรทัศน์ทั่วไป ซึ่งเรื่องรักๆนี่เป็นสิ่งที่คนไทยเราชอบอยู่แล้ว เนื่องจากคนส่วนใหญ่จะชมละครโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม "คู่กรรม" มีเนื้อเรื่องที่แตกต่างจากละครโทรทัศน์ทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งมักจะเสนอความขัดแย้งในเรื่องออกมาในรูปของรักสามเส้าหรือ เมียหลวงเมียน้อยเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับ "คู่กรรม" แล้วถึงแม้จะเป็นเรื่องรัก แต่ก็ขาดองค์ประกอบของละคร "น้ำเน่า" แบบไทยๆไป คือ ขาดตัวอิจฉาที่มากอยชิงรักหักสวาทกับนางเอก ความขัดแย้งใน "คู่กรรม" กลับเป็นความขัดแย้งในระดับที่ลึกซึ้ง รุนแรงกว่ามาก คือ เป็นความขัดแย้งระหว่างสงครามกับความรัก ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจมากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าเรื่องของสงครามจะนับได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ แต่ก็มิได้ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้ เป็นเรื่องหนักสมองที่คนดูจะต้องรู้สึกตึงเครียดและต้องคอยขบคิดถึงปัญหาของสงคราม และ เชื่อชาติอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะละครโทรทัศน์ชุดนี้ได้นำเทคนิคของละครแบบพาฝันมาใช้ กล่าวคือ มีการแทรกบทพ้อแง่มแงอน บทตามตื้อ และบทแสดงความรักซึ่งค่อนข้างเน้นการสัมผัสแบบนุ่มนวล ดูไม่เป็นอันตรายระหว่างพระเอกกับนางเอกอยู่ตลอดเรื่อง อีกทั้งเรื่องราวระหว่างความโหดร้ายของสงครามก็ไม่ได้ถูกเสนอออกมาตามความเป็นจริง กล่าวคือ ไม่มีฉากที่แสดงถึงความโหดร้ายป่าเถื่อนใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นในบางขณะจึงทำให้ผู้ชมลืมนึกถึงสภาวะสงครามที่เป็น background ของเรื่องไปในระหว่างที่ชมละครโทรทัศน์ชุดนี้ นอกจากนี้ความมีเสน่ห์ดึงดูดผู้ชมของละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" อีกประการหนึ่งอยู่ที่ "คู่กรรม" เป็นละครพีเรียด (period) ใช้ฉากสงครามโลกครั้งที่สองใน

การดำเนินเรื่อง ซึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองนี้มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นกับไทยอยู่ ๒ เหตุการณ์ คือ ญี่ปุ่นเข้ายึดครองประเทศไทย และ รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีนโยบายในการสร้างชาติแบบใหม่ ดังนั้นเกร็ดประวัติศาสตร์ต่างๆที่มีอยู่ในละคร จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม ดังที่ นพพร ประชากุล(การอภิปรายเรื่อง "คู่กรรม: รักระหว่างรบ", ๒๕๓๓) ได้กล่าวไว้ว่า

...เกร็ดต่างๆ ที่อยู่ในเรื่องจะมีเสน่ห์มากเลย ในบทละครเราจะเห็นการอ้างอิงถึงเป็นประจำ ก็คือเรื่อง รัฐนิยม ห้ามกินหมาก ใส่หมวก ให้หอมแก้ม อะไรต่างๆ ก่อนจะไปทำงาน อันนี้ล้วนแต่เป็นรายละเอียดที่เมื่อออกมาเป็นภาพทางโทรทัศน์นี้ ผมว่ามันน่าสนใจมาก...

นอกจากนี้ภาพของชีวิตความเป็นอยู่แบบชาวสวน การอาบน้ำริมแม่น้ำ ทุ่งผ้าขึ้นเป็นภาพชีวิตที่แปลกตา แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีลักษณะของความเป็นไทยที่ผู้ชมในปัจจุบันโหยหาอยู่ด้วย เมื่อได้ละครเรื่องนี้เข้าผู้ชมจึงเกิดความประทับใจมากกว่าปกติโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นการที่ "คู่กรรม" เป็นละครพีเรียดจึงสามารถดึงดูดกลุ่มผู้ชมทั้งที่เป็นคนในวัยซึ่งไม่เคยผ่านเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกมาก่อน แต่ถูกดึงด้วยเสน่ห์ของภาพชีวิตในอดีต รุนพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย รวมถึงผู้ชมที่ผ่านเหตุการณ์ในช่วงสงคราม ซึ่งสามารถระลึกถึงภาพของตนเองในอดีตที่เคยพบ เคยค้นเคยกับชีวิตแบบเก่า เสียงหวอ การหลบลูกกระเบิด เป็นการรื้อฟื้นความทรงจำในช่วงชีวิตสมัยก่อนของตน และท้ายที่สุดการผูกเรื่องให้ตัวละครเอกฝ่ายชายคือ "โกโบริ" ต้องตายในตอนจบของเรื่องนั้น แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วคนไทยจะชอบดูละครโทรทัศน์ที่จบลงด้วยความสุข (happy ending) พระเอกนางเอกได้ครองรักกันก็ตาม แต่สำหรับละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" แล้ว การตายของโกโบริกลับเป็นผลดีที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้รวมทั้งบทประพันธ์ เป็นที่ประทับใจผู้ชมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความขัดแย้งทั้งหมดระหว่าง โกโบริและอังศมาลิน จะหายไปก่อนการสิ้นลมหายใจของโกโบริ และตามที่ นพพร ประชากุลได้กล่าวไว้ในการอภิปรายเดียวกันว่า "...ชีวิตที่ถุกเด็ด ในช่วงที่ดอกไม้เพิ่งผลิออกมาอย่างนี้...แล้วก็ถูกตัดเฉือนทิ้งไปอย่างนี้ มันสวยงามกว่าที่จะให้ดอกไม้มันโรยราไปในท้ายที่สุด..." ดังนั้นโดยสรุปแล้ว สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" โด่งดังประการหนึ่งจึงอยู่ที่เนื้อเรื่อง และการผูกเรื่องที่น่าสนใจกว่าละครโทรทัศน์เรื่องอื่นๆ นั่นเอง

๕. ดารา จากพื้นฐานการที่ "คักรรรม" เป็นนวนิยายที่โด่งดังมีตัวละครในเรื่องที่ประชาชนทั่วไปชื่นชอบแล้ว เมื่อนำมาทำเป็นละครดารา นักแสดงก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้ประสบความสำเร็จอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นดาราประกอบ อย่างเช่น ดวงดาว จารจินดา บรรเจิดศรี ยมาภย์ พนสวรรค์ สีมากร ชลิต เพ็ญอารมณ์ ฯลฯ ล้วนเป็นนักแสดงรุ่นเก่าที่มีความสามารถในการแสดงค่อนข้างสูง ส่วน กมลชนก โกมลจิตติ ซึ่งเป็นนักแสดงหน้าใหม่ก็สามารถแสดงได้ดีชนิดเรียกว่าผิดจากความคาดหมาย ประกอบกับบุคลิกท่าทาง รูปร่างหน้าตาของเธอเป็นแบบไทยๆ ดังนั้นภาพของอังศมาลินซึ่ง กมลชนกแสดง จึงค่อนข้างเหมือนกับอังศมาลินที่ทอมยันต์ได้บรรยายไว้ในหนังสือ อย่างไรก็ตาม ดารานำแสดงซึ่งเป็นที่กล่าวถึงมากที่สุด สำหรับละครโทรทัศน์ชุดนี้ ก็คือ "ธงไชย แมคอินไตย์" ผู้รับบทโกโบริ การที่ทางช่อง ๗ สีและดาราวิดีโอเลือก ธงไชย แมคอินไตย์ มาแสดงละครโทรทัศน์ชุดนี้ นับได้ว่ากลยุทธทางการตลาดอย่างหนึ่งในการดึงดูดผู้ชมให้มาสนใจละครโทรทัศน์ชุดนี้ ทั้งนี้เพราะ ธงไชย แมคอินไตย์ เป็นดารา นักร้อง ที่เรียกได้ว่า "เป็นขวัญใจ" ของทุกๆ คน ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก วัยรุ่น หรือแม้แต่ผู้ใหญ่ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (๒๕๓๓) ได้กล่าวถึงการที่ ธงไชย แมคอินไตย์ มาแสดงละครโทรทัศน์ในครั้งนี้ว่า "...การกำหนดตัวนักแสดงเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความแปลกใหม่ ผสมผสานเข้ากับเรื่องที่คุณคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้ว เป็นการเพิ่มรสชาติ และทำให้ละครทันสมัย..."

แม้ว่าจะมีผู้วิจารณ์ว่าบุคลิกของธงไชย แมคอินไตย์ไม่เหมาะสมกับลักษณะของโกโบริ ซึ่งเป็นทหารที่เข้มแข็ง แต่เขาก็มีลักษณะบางอย่าง นั่นคือ มีความอ่อนโยน และจริงใจ ที่สามารถทำให้ผู้ชมละครยอมรับเขาได้ แม้ว่าจะมีผลทำให้ตัวละครเอกฝ่ายชายในเรื่องกลายเป็น "โกโบริแบบเบิร์ดๆ" ก็ตาม

อัศศิริ ธรรมโชติ (สัมภาษณ์, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๓) ได้แสดงความคิดเห็นถึงการที่ ธงไชย แมคอินไตย์ มีส่วนในความสำเร็จของละครโทรทัศน์ชุดนี้ว่า

"...เรามีความจริงใจในการแสดง เหมือนอย่างที่คุณไทยนิยมชมชอบ มิตร ชัยบัญชา ซึ่งก็มี sincerity ในการเล่นหนัง เล่นดีหรือไม่ดี เรื่องก็มีคนดู ผมเห็นว่าเบิร์ดก็เป็นอย่างนั้น ประกอบกับพระเอกปัจจุบันหน้าตาพระเอก

นางเอกไทยก็ต้องหล่ออยู่แล้ว เขาก็หล่อ ปัจจุบันเขาก็เป็นนักร้อง นักแสดงที่กำลังดัง อันนี้เป็นจุดแรกที่ดึงดูดผู้ชมให้สนใจ แล้วเบิร์ดแฟนเพลงเขาไม่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มผู้หญิงหรือผู้ชาย ไม่มีวัย คือ มีตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ มีทั้งผู้หญิงผู้ชาย นี่ทำให้มีคนดูละครเรื่องนี้..."

นอกจากนี้ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (การอภิปรายเรื่อง "คักรม : รักระหว่างรบ, ๒๕๓๓) ได้กล่าวถึงลักษณะของ ชงไชย แมคอินไตย์ ซึ่งรับบทโกโบริ ในครั้งนั้นว่า

...เวลานี้เราพูดถึงความฮิต ความดังของคักรมเนี่ย ผมคิดว่าเราแยกคักรมจากเบิร์ดไม่ออก ผมคิดว่าเป็นอันเดียวกันไปแล้ว ...การที่คักรมได้รับความนิยมขึ้นมากเนี่ย ก็เพราะว่า เบิร์ดน่ารัก คำว่า "cute" ถ้าเป็นฝรั่งอายุ ๓๒ คงตกใจตายเลย อาจจะต้องเราด้วย แต่ของไทยค่านิยมของความน่ารักเนี่ยถือว่าผ่านทุกด่านไปหมดเลย... อันนี้ผมว่าเบิร์ดเอาความน่ารักของแก คือ แก่น่ารักจริงๆ ในทรรณะของคนไทยทั่วไป ไม่ว่าจะสาวแก่ เด็กเล็ก... ออกมาต้องใจคนดูจำนวนมาก...

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันลักษณะของพระเอก ที่คนไทยนิยมชมชอบนั้นมันผิดไปจากในอดีต สมัยที่ นาง กวนน้อย หรือ มีชัย วีระไวทยะ แสดงเป็นโกโบริในคักรม ทั้งคู่พยายามสื่อให้เห็นถึงโกโบริ ตามแนวคิดเดิมในหนังสือ แต่พระเอกปัจจุบัน คือ ชงไชย แมคอินไตย์ จะมีลักษณะที่ต่างออกไป ยรรฉัตร บุญสนิท (สัมภาษณ์, วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของพระเอกละครโทรทัศน์ในปัจจุบันไว้ว่า

...ตัวละครสมัยใหม่จะเล่นแคแรกเตอร์ (character) แบบโบราณไม่ได้ เพราะว่าภาพของพระเอกที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว บึกบึน มันไม่มีแล้วมันจะเป็นภาพใหม่ พระเอกจะมีท่าทางเหมือนกับพระเอกในโทรทัศน์ทุกเรื่องตอนนี้ ซึ่งมันเป็นคนละอย่างกับความคิดแบบโบราณ เราจะเห็นว่าทั้งบุคลิก ท่าทาง น้ำเสียง มันจะต่างออกไปจากภาพแบบเดิม เวลาที่เราดูละคร เราจะต้องรู้อย่างหนึ่งว่า นี่เป็นละครในช่วงยุค พ.ศ.นี้ ซึ่งมันเป็นภาพที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของคนในยุค

เดิมได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ลักษณะของคนสมัยนี้เปลี่ยนไป ความนิยมของคนสมัยนี้ก็เปลี่ยนไป ความนิยมในบุคลิก ทำทาง ก็เปลี่ยนไปเช่นกัน สมมติว่าคนสมัยนี้ ผู้ที่ถือว่าประสบความสำเร็จ จะต้องเป็นนักธุรกิจรุ่นใหม่ ที่มีความคล่องตัว ปราดเปรียว ช่างคุย มีมนุษยสัมพันธ์ ในขณะที่คนในสมัย ก่อนนี้คนที่ประสบความสำเร็จอาจจะต้องเป็นทหาร เป็นชาย ชาติตรี บิกบิน คือมี อาชีพแบบผู้ชายทั้งหลายมี... การปรุง แต่งบุคลิกของตัวเองละคร ก็ต้องเป็นแบบสมัยใหม่ขึ้นมา จะหา พระเอกที่จะให้ออกมาแบบเดิม มันเป็นไปได้ไม่ได้... อีกจุดหนึ่ง คือละครโทรทัศน์จะมุ่งอยู่ที่คนดูและคนดูที่ขบส่วนหนึ่งก็จะเป็น วัยรุ่น ที่นี้วัยรุ่นก็จะมี concept ในการชอบคนต่างออกไป เพราะว่าพระเอกมันจะไม่ใช้พระเอกอายุ ๓๐ กว่าขึ้นไปอย่าง สมัยก่อน แต่จะเป็นพระเอกอายุ ๒๐ ขึ้นไป ซึ่งจะมีบุคลิก แบบเดียวกับวัยรุ่นสมัยปัจจุบัน "คู่กรรม" แต่งขึ้นในสมัยนั้น เพราะฉะนั้น concept ของตัวละครพระเอกในคู่กรรมก็เป็น concept เก่า เป็นความนิยมของวัยรุ่นในยุคนั้นว่าพระเอก ต้องเป็นอย่าง นาด ภูวนัย อะไรอย่างนี้ แต่ที่นี้พอมาถึง ยุคปัจจุบัน ภาพใน concept เก่านั้นจะมาแสดงอีก คนก็ไม่ ดู ฉะนั้นมันก็ต้องเปลี่ยน ซึ่งบังเอิญว่า ธงไชย แมคอินไตย์ เขาแสดงได้ แต่ไม่ได้แสดงได้แบบโกโบริ เขาแสดงได้แบบ เป็นตัวของเขาเอง ซึ่งคนดูก็พอใจ...

ดังนั้น ตามทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ดารามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำให้ละครที่น่า เนื้อเรื่องมาจากบทประพันธ์ เก่า ซึ่งมีผู้แต่งไว้นานแล้ว เป็นที่ยอมรับ และนิยมชมชอบของผู้ชมในยุค ปัจจุบันซึ่งสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ดารานี้เองจะเป็นตัวปรับให้เรื่องมี ความทันสมัยขึ้น และเข้ากับลักษณะของกลุ่มผู้ชมในปัจจุบันได้มากขึ้น อัน เป็นเหตุให้ละครโด่งดังขึ้นมา แม้ว่าเนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องเก่าก็ตาม

๖. การสร้างการถ่ายทำ สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ละคร โทรทัศน์ชุดนี้โด่งดังตามทฤษฎีของฝ่ายผู้รับสาร จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ก็คือ การสร้างการถ่ายทำละครโทรทัศน์ชุดนี้ของดาราวิดีโอ ซึ่งเป็นที่ กล่าวขวัญถึงกันมากว่ามีฝีมือพัฒนาสูงขึ้นอย่างมาก มีความประณีตพิถีพิถันใน การดัดฉากเก่าๆ และมีความละเอียดประณีตในการกำหนดฉาก สร้าง ฉาก รวมถึงอุปกรณ์ประกอบฉากเล็กๆ น้อยๆ เช่น การใช้ตะเกียงลาน

การนำผล เป็นต้น ซึ่งความพิถีพิถันในรายละเอียดเหล่านี้ ทำให้ละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" มีเสน่ห์ และกลมจึ้ง อัครศิรี ธรรมโชติ ได้วิจารณ์ถึงการสร้างและการถ่ายทำละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" ในครั้งนี้ไว้ในหนังสือพิมพ์อินไซด์ทีวี ฉบับที่ ๒๒๐ ประจำวันที่ ๔-๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ว่า

แต่สำหรับ "คู่กรรม" ชุดของ "ดาราวีดีโอ" ที่บอกว่าผมตื่นเต้น ก็เพราะผมเคยได้ดูฝีมือการทำงานของคนนี้มาตั้งแต่เรื่อง "ดาวพระศุกร์" ซึ่งตอนนั้นดูเหมือนจะไม่ทำอะไรมากรปล่อยให้พระเอกนางเอกเดินรวนกันไปมาระหว่างห้องนั่งเล่นห้องนอน ห้องกินข้าว

ต่างจาก "คู่กรรม" วันที่สร้างถ่ายทำได้ดีไปแทบทุกฉากทุกเหตุการณ์ ซึ่งแลเห็นความพยายามทุ่มเท พิถีพิถันและตั้งใจจริงๆ ของทีมงานแต่ละคนเรื่องนี้อย่างมาก

ฉากสงครามฉากหลบหลุมกระเบิด ช่วงที่กองทัพญี่ปุ่นมาประจำอยู่ในเมืองไทย ฉายในค่ายทหาร ในลำคลองท้องสวน ของแม่น้ำเจ้าพระยา เหล่าบรรดาทหารญี่ปุ่นบ้านเมือง และผู้คนในขณะนั้นทำได้อย่างน่าชมเชยยิ่ง โดยเฉพาะกับการเล่นมมกล้อง ไม่หยุดนิ่ง และเห็นบ้อมค่ายทหาร อู่ซ่อมเรือ ทหารญี่ปุ่น ตลอดจนจนรรพสิ่งผ่านไปมาในมุมต่ำสูงต่างๆ กันนั้น ทำให้ภาพออกมามีชีวิตชีวา มาก และทำให้ดูเป็นละครที่มีคุณค่าเรื่องหนึ่ง

ฉากคนแก่ช้อนหมากพลูที่กลัวรัฐบาลในยุคนั้นจะจับ และแม้แต่ฉากโกโบริซึบเวียยนต์ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนแสดงถึงความละเอียดในการให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

เอาเป็นว่าผมขอยกย่องทีม "ดาราวีดีโอ" เอาไว้ ณ ที่นี้ด้วยความจริงใจครับ

การวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบที่ทำให้ละครโทรทัศน์ชุด "คู่กรรม" โด่งดังในครั้งนี้ ทำให้พอสรุปได้ว่า การที่ละครโทรทัศน์สักเรื่องหนึ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ ๖ ประการประกอบกันเป็นอย่างน้อย คือ

๑. ความโด่งดังของบทประพันธ์
๒. ลำนวนภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทสนทนา ซึ่งกินใจและ

ให้อารมณ์

๓. เนื้อเรื่อง ในที่นี้หมายความว่าถึง เนื้อเรื่องในละครทั้งที่มาจากบทประพันธ์เดิม และจากบทละครโทรทัศน์
๔. ตัวละครในเรื่องซึ่งมีลักษณะต้องใจผู้ชม
๕. คาราวีซึ่งมีความสามารถในการแสดง และเป็นที่ยอมรับของประชาชน
๖. การสร้างการถ่ายทำที่ละเอียดประณีต

สำหรับละครโทรทัศน์ชุด "คักรรรม" องค์กรประกอบเหล่านี้เองที่เป็นตัวดึงดูดกลุ่มผู้ชมขนาดใหญ่ให้มาสนใจในละครได้ เพราะในแต่ละองค์ประกอบก็จะดึงดูดผู้ชมในส่วนของตนมารวมกัน ทำให้ละครโทรทัศน์ชุดนี้มีกลุ่มผู้ชมที่หลากหลาย คือตั้งแต่ระดับชาวบ้านขึ้นไปจนกระทั่งถึงกลุ่มคนชั้นสูงในสังคม และตั้งแต่ผู้ชมอายุน้อย วัยรุ่น จนกระทั่งถึงผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิง และจากการที่ละครโทรทัศน์ชุด "คักรรรม" สามารถสร้างกลุ่มคนดูเป็นจำนวนมากนี้เอง จึงเท่ากับเป็นการดึงโฆษณาเข้ามาให้กับช่อง ๗ สีโดยอัตโนมัติ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทั้ง ๖ ประการนี้ ทำให้ละครโทรทัศน์ชุด "คักรรรม" ประสบความสำเร็จทั้งในด้านของการสร้างงานทางศิลปะ และในด้านธุรกิจไปพร้อมๆ กันเลยทีเดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย